

Párbeszéd a közös erdélyi vágyakról

Román és magyar közéleti személyiségek a közeledés lehetőségeiről értekeztek Kolozsváron

„Ma semmi sem állítja szembe a románok és a magyarok érdekeit. A magyarok kulturális és területi autonómiatörekvései a jobb szervezés iránti vágyból fakadnak, s mint ilyenek mindannyiunk javát szolgálják” – áll abban a nyilatkozatban, amelyet román és magyar közéleti személyiségek fogalmaztak meg az EMNT által szervezett konferencián.

Román és magyar értelmiségiek közös nyilatkozatot fogadtak el azon az immár hagyományosnak számító konferencián, amelyet az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács (EMNT) és a Reconstructio Egyesület szervezett Kolozsváron. A Centenáriumaink. Hogyan tovább a román–magyar kapcsolatokban? elnevezésű, a Vallásszabadság Házában megtartott tanácskozás résztvevői áttekintették a román–magyar kapcsolatok aktuális kérdéseit, valamint felhívást intéztek Románia parlamentjéhez.

Reményteljes közös nyilatkozat

Tőkés László, az EMNT elnöke, európai parlamenti képviselő köszöntőbeszédében elmondta: jelenkori, párbeszédben igencsak szegényes viszonyaink, továbbá a románok „nagy egysüléseinek” ellenséges hangvételű centenáriumi diskurzusa közepette különösképpen nagyra értékelhető a román–magyar párbeszédnek az a konferenciasorozata, melyet immár hatodszor rendeznek meg. Ennek elején közös magyar–román centenáriumi nyilatkozatot fogadtak el, amelyben azt kéri, a százéves évforduló nyújtson teret mindkét közösség reményei beteljesítésére. A dokumentumban leszögezik: Erdély és Románia egyesülésének a centenáriuma felkínálja a románoknak és a magyaroknak a lehetőséget, hogy újjáélesszék az 1918-ban megfogalmazott s beigért eszményt: „legyünk a románok, a magyarok, valamint a többi államalkotó kisebbség olyan hazája, amely elkötelezett minden közössége vágyainak valóra váltása iránt”. Az aláírók felhívást intéztek honfitársaikhoz és a hatóságokhoz, melyben azt kérték: „tiszteljük meg a centenáriumot azzal, hogy elvetjük a nacionalista uszítást, kerüljük a konfliktust, illetve teret nyújtunk a reményeknek meg az építkezésnek”.

Az aláírók megállapították: Erdély a komplementaritás terepe volt, és újra azzá válhatna, újra a vallási és a kulturális pluralizmus modellje lehetne. „Ma semmi sem állítja szembe a románok és a magyarok érdekeit. A magyarok kulturális és területi

autonómiatörekvései a jobb szervezés iránti vágyból fakadnak, s mint ilyenek mindannyiunk javát szolgálják. Az autonómia és a függetlenség fogalmai közötti zavar fenntartása némelykor félreértéseket takar, máskor pedig rossz szándékú manipulációt” – állapították meg. A két állam vezetőit érő bírálatoknak nem kell érinteniük a két nép hosszú távú kapcsolatát. A nyilatkozat azt is rögzíti, hogy a romániai magyarok egyenlő s elidegeníthetetlen javaslattevői jogokkal bírnak a közös állam és haza újjáépítésére vonatkozó modellek tekintetében. A centenáriumi megünneplésével szembeni távolságtartásuk az utóbbi száz év történelmének egyik alapvető témájára derít fényt.

A dokumentumot román részről többek között Gabriel Andreescu, Mircea Toma emberi jogi aktivisták, Marius Tabacu, a kolozsvári Transilvania Filharmónia igazgatója, Lucian Nastasă-Kovács, a Kolozsvári Művészeti Múzeum igazgatója, Sabin Gherman televíziós újságíró, Ramona Băluțescu író, újságíró, Radu Răileanu, az Active Watch programkoordinátora, Florian Mihalcea, a Temesvár Társaság elnöke és Cristian Părvulescu politológus, magyar rész-

ről pedig Tőkés László EMNT-elnök, Szilágyi Zsolt, az Erdélyi Magyar Néppárt (EMNP) elnöke, Dávid László, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem rektora, Kolumbán Gábor, a Civitas Alapítvány elnöke, Bodó Barna, Molnár Gusztáv és Bakk Miklós politológusok írták alá. A román–magyar nyilatkozatot megnyitották további aláírók számára.

Érthető félelmek

Ramona Băluțescu közíró a konferencián elmondta, a román–magyar viszony jelenlegi helyzetében legfontosabb feladatnak a kulturális hídépítést tekinti. Radu Răileanu arról beszélt, hogy az Active Watch munkájának egyik célja a magyarellenos diskurzus vizsgálata, majd megállapította: ez utóbbi előítéletekre alapoz, a magyarság politikai követeléseit pedig a román állammal szembeni támadásként értékeli. „A román döntéshozók és politikusok egy része összeesküvés-elméleteket gyárt az erdélyi magyarsággal kapcsolatban, s ezek – sajnos – könnyen befogadókra lelnek” – mondta Răileanu.

Gabriel Andreescu rávilágított: az elmúlt időszakban románok és ma-

gyarok egyaránt távol tartották magukat az olykor heves, ám lényegre törő vitáktól, de mára már elkerülhetetlenné vált, hogy hosszú távú stratégiáinkról is beszéljünk. „A román–magyar együttműködés soha nem volt egyszerű, s ennek egyik oka, hogy kulturális, politikai és tudományos téren is számtalan akadályba ütközik a párbeszéd. Az Európai Unió védelmet nyújthat a kisebbségek számára, ám Bukarest és Budapest is távolodni látszik tőle” – vélte az emberjogi aktivista. A politológus a lehetséges cselekvési tervekről elmondta: a románság és a magyarság politikai kultúrája eltérő, ám ennek ellenére is meg kell találni az együttélés legmegfelelőbb módját. „Románia decentralizációja után az autonómia kérdése is megoldhatóvá válna. A föderalista államberendezéssel kapcsolatos félelmek érthetőek: nincsenek kipróbált modelljeink, a bizonytalan politikai helyzettől való félelmek ezért érthetőek” – mondta Andreescu, aki Tőkés Lászlóval közösen kezdeményezte azt a felhívást, amelyet a bukaresti parlamenthez is eljuttatnak, és amelyben azt kérték, nyilvánítsák a vallásszabadság napjává a vallásbékét 450 éve meghirdető tordai országgyűlés napját.

„Legalább álljanak szóba velünk”

Tőkés László szerint Temesvár szeleme és az erdélyi tolerancia 450 éves hagyománya kötelez a román–magyar megegyezésre. Az EMNT elnöke

FOTÓ: EMNT

A konferencián elhangzott: a két nép politikai kultúrája eltérő, de meg kell találni az együttélés legmegfelelőbb módját

„Fogvatartott erdélyi magyarság” – lobbí a székely terroristaper áldozataiért

A csíkszeredai büntetés-végrehajtási intézetben látogatta meg a terrorizmus miatt elítélt Beke Istvánt és Szócs Zoltánt Bajkai István országgyűlési képviselő, a budapesti parlament törvényalkotási bizottságának alelnöke és Lomnici Zoltán, az Emberi Méltóság Tanácsának vezetője, a magyar legfelsőbb bíróság volt elnöke. A Hatvannégy Vármegye Ifjúsági Mozgalom (HVIM) öt-öt éves börtönbüntetésre ítélt székelyföldi aktivistáinál tett látogatás után a két magyarországi közszereplő sajtótájékoztatót tartott a csíkszeredai börtön előtt az ügy aktuális fejleményeiről. Leszögezték: jogásként és bíróként megvizsgálva az ügy előzményeit és iratait, illetve magát az ítéletet, meggyőződésük, hogy a bebörtönzött férfiak ártatlanul szen-

vednek. Mint kiderült, Bajkai István – Lomnici Zoltán kérésére – vállalta, hogy három évtizedes ügyvédi tapasztalatát felhasználva átnézi a két elítélt ügyét, és mindent megtesz annak érdekében, hogy elősegítse az elítélt férfiak szabadon bocsátását.

„A személyes álláspontom szerint nemcsak a két székely fiatalot, hanem az erdélyi magyarságot tartják itt fogva. Ennek az ítéletnek semmilyen más üzenete nincs, minthogy a centenáriumi évében megmutassák a románok, miként viszonyulnak az itt élő magyarokhoz, illetve magához a magyar nemzethez. Éppen ezért, mivel az ítélet igazságtalan és megalapozatlan, mindent meg kell tenni annak érdekében, hogy a két fiatalember mielőbb kiszabaduljon. Ez nemcsak az itt élő ma-

gyarság, hanem az anyaország, és tágabb értelemben az egész magyar nemzet kötelessége” – hangsúlyozta Lomnici Zoltán. Hozzátette, több mint egy órán keresztül tanácskoztak a csíkszeredai börtön vezetőjével, akitől azt kérték, vegye figyelembe, hogy az ügy jogi háttere igencsak bizonytalan, és olyan személyek ülnek a rácsok mögött, akik nem követtek el semmilyen bűncselekményt. „Az ő elítélésük egy politikai indíttatású hajsza, ezért politikai foglyoknak tekintjük őket. Úgy gondolom, hogy amennyiben sikerül a román hatóságokat meggyőzni arról, hogy nem érdemes a két ország viszonyát ezzel az ügygel elmérgesíteni, illetve kifejezzük feléjük, hogy a börtönbüntetést igazságtalannak tartjuk, akkor eredményt érhetünk el” – húzta alá

Lomnici. Kitért arra is, hogy az igazgatóval folytatott párbeszéd után az elítéltekkel is lehetőségük volt közel egy órát beszélgetni, ezalatt pedig tájékoztatták őket az ügyekre vonatkozó további jogi lépésekről.

Utóbbiakról Bajkai István beszélt bővebben, ám előtte kitért arra is, hogy az elítéltek a körülményekhez képest jól vannak. „Sokkal fontosabb azonban, hogy a két fiatalember meggyőződése az, hogy ártatlanul ítélték el őket. Az eddig rendelkezésre álló iratok és az ítélet ismeretében én is megerősítem, hogy ezek a fiatalok biztosan nem követtek el olyan súlyos bűncselekményt, mint amivel vádolták őket, és soha nem is volt olyan szándékuk, hogy a román államrend erőszakos megdöntésére kísérletet tegyenek. Ezért nekünk

úgy vélte: az 1989-es Temesvár szeleme rokon az erdélyi békés együttélés hagyományával. E hagyományt a politikus az 1568-as tordai országgyűlésig vezette vissza, amikor a világon elsőként hirdették ki Erdélyben a lelkiismereti és vallásszabadságot. Tőkés László úgy vélte, hogy az elmúlt évtizedek keserű tapasztalatai ellenére folytatni kell az erőfeszítéseket a román–magyar intézményes párbeszéd megteremtéséért. „Az elmúlt 29 évben nemhogy a megoldásig, de még a gondok felvetéséig és megbeszéléséig sem sikerült érdemben eljutnunk. Ennek láttán minimális kívánságunk és elvárásunk, hogy legalább álljanak szóba velünk. Toró T. Tibor, az EMNP ügyvezető elnöke szerint az erdélyi magyarság magát is hibáztathatja amiatt, hogy az elmúlt harminc év alatt nem sikerült érdemi párbeszédet elérnie a többséggel. Ennek okát abban látta, hogy a magyar érdekvédelmi szervezet „az önkormányzás helyett felfedezte a kormányzás örömeit”.

Az erdélyi románok kisebbsége

Sabin Gherman televíziós szerkesztő az erdélyi román–magyar párt létrehozását és a közös fellépést szorgalmazta, mert úgy vélte: az erdélyi románok az erdélyi magyaroknál is nagyobb kisebbséget képeznek ma Romániában. Sajnálatosnak tartotta, hogy a felvidéki Most-Híd párt negatív tapasztalata legalább tíz évvel visszavetette az erdélyi román–magyar összefogás ügyét. Lucian Nastasă-Kovács történész és Dávid László, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem rektora is az oktatás fontosságát hangsúlyozta a román–magyar viszony rendezésében. Utóbbi kijelentette: tíz év múlva gépek fíjáják az értelem szerinti fordítást végezni, és az egymással marakodó romániai közösségek tananyagává válnak arra, hogyan nem kellett volna csinálni. Hasonló szellemben beszélt Kolumbán Gábor, a Civitas Alapítvány elnöke is. Szerinte ki kell szállni a 19. századi nemzetállami „hungaromán paradigmából”, mert ha a centenárium arról szól, hogy ki mit nyert és ki mit veszített, soha nem lehet megoldani a román–magyar kérdést. Úgy vélte: az új paradigmára jellemző evidenciákat kell hangoztatni: azt például, hogy a románok és magyarok partnerek az EU-ban.

EN-ÖSSZEÁLLÍTÁS

ISZLAI KATALIN